

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**SELECTA=||RVM DECLAMATIONVM || Philippi Melanthonis,
quas con=||scripsit, & partim ipse in schola
Vui=||tebergensi recitavit, partim alijs recitandas
exhibuit.|| TOMVS ... ||**

Melanchthon, Philipp

1559

VD16 M 3567

De dignitate uitæ scholasticæ, deq[ue] Scholasticorum ordinum
comparatione, cum cæteris ordinibus & uitæ generibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34734

ciuitatis, erudiatur, ualde enim fallitur, si quae
ne doctrina solidam uirtutem parari possent
mat, nec ad Respub. gubernandas quisquam
idoneus est, sine scientia earum literarum, quae
ratio omnis regendarum ciuitatum continetur.

Hec cum expendetis, non inuidia, non ulla
difficultatibus patiemini uos absterreri, quod
nisi ad discendum uestros ciues inuitetis. Depre-
fessoribus uestris hoc polliceri uobis possum, quod
eruditionem suscepto oneri parem esse, et in ho-
gendo munere summam fidem futuram. Christus

precor, ut auspicijs grauissimi negocij fauere

et uestra consilia, studiaque discen-
tium fortunet.

Dixi.

DE LAVDE VITAE SCHOLASTICAE

Oratio, dicta à D. Melchiore Fes-
dio, in promotione Magi-
strorum.

Um considero eos, qui in hunc
cum ad dicendum prodeunt, uel
gumenti nouitate, uel eloquii
placere, animaduerto mihi
opus esse humanitate atque equitate.

le uestra. Nam argumentum nouum, quod quidem huic loco conuenire uideretur, nullum reperi-
bam, nec peruulgatis addere aliquid splendoris di-
cendo possum. Cum autem publici officij ratio im-
ponat mihi dicendi necessitatem, erit humanitatis
uestrae, ut uos quoque aequitate uestra publicum
morem conseruetis, me non grauatim audire, &
orationem meam boni consulere.

Decreui autem dicere de dignitate uitae scho- **Propositio:**
lasticae, deque comparatione uestri ordinis cum cae-
teris ordinibus & uitae generibus: Neque ego non
uideo quantum, quam amplum argumentum su-
seperim. Sed quanquam pertexi nunc non pote-
rit, tamen utile erit capita rerum attigisse. Quem
admodum autem Medici in praeceptis ualetudi-
nis, monent, ut aëris qualitatem in quo uersamur,
diligenter obseruemus. Ita magnopere conducit,
genus uitae intelligere, in quo uel nostro, uel alie-
no iudicio collocati sumus. Et est quaedam Philoso- **Gradus huma-**
phia pars, gradus humanorum officiorum, atque or- **norum officio-**
dines considerare & rectè discernere. Deinde ne- **rum.**
scio quid alijs accidat, mihi quidem in hac fortu-
na tenuitate, & in his difficultatibus quibus con-
sistor, haec res aliquid solatij affert, quod hoc ui-
tae genus, & sanctissimum et hominis naturae con-
uenientissimum, & uitae utilissimum esse cogito.

g ij Cum

Semidei aula-
rum.

Cum hæc bona colligo, sero æquiore animo in
moda, quæ comitantur hanc uitam, quæ sunt
rima: Nam ad ipsos studiorum labores, ac
paupertas, quam perferre posse, magnitudo
est non uulgaris: Adde quod superbissime con-
temnimur, nõ solùm ab imperitis, à mercatoribus,
centauris, sed etiam ab illis semideis, qui regunt
in aulis, propter opinionem doctrine, aut sapien-
tiæ. Postremò non tantùm contemnimur, sed
am in odio sumus. Hæc incommoda quam
sint leuia, res ostendit, deterrent enim plurimos
literis. Ego tamen non dubito ea hic commen-
rare, ut cogitetis fortitudinem quandam esse,
ter has difficultates non abijcere literas: De-
monebo, ut his malis opponatis uera & non
ta huius uitæ scholasticæ bona.

Initiò autem præfari uolo, me nihil de dig-
tate cuiusquam ordinis detrahere. Non delecto
la Cynica Philosophia, quæ uituperat omnes or-
tes, omnia uitæ genera. Melius & humanius
quit Aristoteles, ciuitatem non ex Medico et
dico, sed ex Medico et Agricola constare, hoc
ex multis ordinibus. Quare singulis tribuo
honorem. Sed gradus considerandi sunt, quos
runq; stulti cõturbant. Sic igitur statuetis
scholasticam primùm necessariam esse Reip
& m

et maximas ad communem uitam utilitates afferre, deinde et sanctissimam ac Deo gratissimam esse, postremo etiam iucundissimam. Et quidem tantas ad uitam utilitates ex uita scholastica peruenire, tantum in hac esse uerae dignitatis, ut quamuis titulo praesent Reges et Episcopi, tamen re ipsa par sit illis ordo Scholasticus. Hoc cum animo constitueritis, etiam opera danda erit, ut hinc uitam omni studio ornetis, ut fortiter labores, et omnes difficultates perferatis, quae comitantur hoc uita genus.

Ordo scholasticus parregio.

Sed quas tandem ob causas usque adeo laudamus uitam scholasticam? Vulgus iudicat esse ociosam uitam, atque inde scholasticam appellarunt: Latini nuncuparunt ludos hos conuentus discipulorum. Quid autem dignitatis in ociosa uita, aut in ludis esse potest? De his appellationibus postea dicam. Prius enim ostendam, minimum esse ocij in hac nostra militia: nec ludum esse haec studia literarum, sed seriam inquisitionem maximarum rerum.

Veritatis & iustitiae inquisitione.

Duae res sunt, quibus nihil melius ac diuinius habet humana natura, uidelicet ueritas et iustitia. Harum inquisitio et explicatio commendata est scholis. Nec uero obscurum est, ueritatis et iustitiae cognitionem maximè necessariam esse ad bene uiuendum, et utilitates ad uitam maximas afferre.

Non enim sine doctrina religiones coli, non leges
condi aut retineri possunt. Quanto presidio dili-
genter? Quanta esset uita, si medicinam nemo disceret aut lo-
cueret? Quantis ornamentis carendum esset, si ne-
mo disceret Mathematica, si nulla temporum discri-
mina tenerentur, si res ueteres, et historiae man-
te literis ignotae essent? Horum comodorum ma-
gnitudo uobis quidem, qui in his studijs uersamini,
nota est. Quare facile iudicabitur parte Reip. ne-
cessariam esse scholas, et quidem praecipuas utili-
tates inde ad communem uitam peruenire. Quae
enim non uidet religionibus, legibus & literis in
uita magis opus esse, quam fabris aut cerdonibus?

Sed illud disputant quidam, Ecclesias, aulam,
forum, sedes esse ueritatis et iustitiae, magis quam
scholas. Vocant scholasticam uitam umbracilem,
quod ibi in ocio ingenia exerceantur, illic autem
ueritatem & iustitiam in acie uersari. Moderati
animi est, & bene instituti, reuerenter sentire de
Ecclesijs, de aulis & foro. Ac debent quidem in il-
lis locis regnare ueritas et iustitia. Sed constat ex
scholis in illa loca haec ornamenta afferri. Quis
enim esset doctrina in templis, si in scholis res non
essent agitatae & illustratae? Quis esset aulico-
rum consiliorum et fori barbaries, si non extaret
quaedam erudita iuris doctrina? Deinde hoc in
terop,

terest, de omnibus magnis rebus scholae consuluntur, scholae pronunciant, non Episcopi, aut aulici, aut caudidici. Postremo in scholis est simplex studium rerum inquirendarum et patefaciendarum.

In Ecclesijs multa in popularibus concionibus dicuntur improprie, multa etiam quia populus non potest assequi, praetereuntur. Iam in aulis et foro horribile est dictu, quantum sit Sophistices. Itaque

sepe mihi uenit in mentem ueteris fabulae de Astrea, quam ferunt pulsam ciuitatibus, postea in rure diu solitam agricolis concionari. Ita mihi uidetur propemodum pulsa ex aulis, ex foro, ex templis, et alijs hominum coetibus Astrea, hoc est, ueritatis et iusticiae doctrina, adhuc herere in scholis.

Quare cum minus sit Sophistices in scholis, quam alibi, cum bonis unum hoc sit studium erudae ueritatis, summa laus esse debet uita scholasticae, quae quidem imago quaedam est illius beatissimi status, in quo aurea illa aetate uuebant homines, si qua fuit, aut certe uicturi erant, si fuisset illa aurea aetas, si natura hominum fuisset immunis a peccati labe, et a morte. Quid enim tunc fuisset uita hominum, nisi iucundissima quaedam schola, in qua seniores et praestantiores de rebus diuinis, de natura rerum, de immortalitate humanorum animorum, de caelestibus motibus, de omnibus uitae officijs docuissent reliquos? In

Astrea in scholis.

Vita scholastica imago aetatis.

hæc Philosophia, & huiusmodi disputationibus, tempus omne consumpsissent seniores & iuiores. Nec aliam uitam fuisse Adæ, et similium principum uirorum iudico. Huius beatissimi Patris imago est uita scholastica.

Sanctitas uitæ
Scholasticæ.

Dixi breuissimè de necessitate & de utilitatibus, addam etiam de sanctitate huius uitæ. Nolum Deo gratius est officium, quàm ueritatis, & iusticiæ studium et propagatio. Nam hæc sunt precipua Dei dona, in quibus Dei presentia maxime cerni potest. Hæc Deus præcipuè conseruari præstat, imò ad hunc finem præcipuè conditi sunt homines, ut alij alios doceant de Deo & alijs rebus bonis. Ad hanc utilitatem addita est diuinitus humano generi sermonis communicatio. Quæ non dubium est, quin hoc uitæ genus, quod in docendo et discendo uersatur, Deo gratissimum sit, et hoc nomine antecellat scholæ templis et aulis, quia maius est studium ueritatis in scholis. Quære si quis sanctum uitæ institutum querit, non addat se in solitudines, nõ putet aliud esse sacratius uitæ genus, sed in his discantium conuentibus maneat, hic conetur bene mereri de genere humano, doceat alios, & sciat hoc officium prodesse ad conseruationem & propagationem optimarum rerum, erudiat ambigentes cõscientias, respondeat

de iure, deq; omnibus uitæ officijs, inquirat rerum naturam, morborum remedia, causas mutationum in natura, motus et effectus cœlestes, præparet iuuentutem ad maiores artes, enarret historias, mandet literis res gestas, illustret artes: Hæc quisq; facit, Deo gratissimum cultum præstat, & de genere humano præclare meretur: Conseruat enim doctrinam utilissimam uitæ, format mores, iudicia hominum, retinet pacem, mitigat multa mala publica. Tale uitæ genus non solum præstat monastico, sed uerè diuinum est.

Cicero reprehendit Platonem, quod dixerit Philosophos, tametsi abstineant à Reipub. administratione, tamen iustos esse, propter hæc ipsam magnarum rerum inquisitionem. Sed Plato rectissime sensit. Est enim iusticia, suum quenq; officiū facere, & fructum eius officiij conferre ad communem salutem generis humani. Id maximè facit Philosophus, qui religiones, rerum naturam, causas omnium honestorum officiorum, leges explicat, & has res diuinas cæteris impertit, artes illustrat, aut docet: deniq; qui ueritatis, et iustitiæ doctrinā cōferre ad aliorū utilitatē studet. Nec potest melius mereri de genere humano uel causas aliquos, qui in foro controuersias, aut exponunt, aut dirimūt, uel ædiles qui pōtes aliquos faciunt,

ciat, uel mercatores qui iusto precio res utiles
portat. Recte igitur Plato dixit, iustos esse Phi-
sophos, qui doctrinam utilem uitae tradunt. Non
sit Magistratus Isocrates, sed consilijs suis gub-
nauit Imperatorem laudatissimum Timotheum,
& formauit ingenia multorum, qui postea in Re-
pub. principes extiterunt. Nec melius de Repub.
meritus est Aeschines causidicus, quam Aristote-
les, qui etsi nec Magistratus gessit, nec causas
agit, tamen Alexandrum, & multos alios Prin-
ces finxit ad iusticiam et beneficentiam. Deinde bo-
netiam bene meretur de Repub. reliquit monumenta
utilia ad religiones, et leges interpretandas, patet
Medicos, et iudicia multorum format, qui in foro
et negocijs uersantur. Aso iuris consultus guberna-
uit magnam Italiae partem. Nec tamen minus de Re-
pub. meretur Bartolus, qui in schola tantum uixit.
Philippus Medicus Alexandri exercitum secutus
est, ac Regem ipsum ingenti periculo liberauit.
Neque tamen minus de Repub. meretur Galenus,
qui nullum exercitum secutus est, sed in schola
didit, & scripsit doctrinae suae monumenta.

Cum igitur non aliud uitae genus utilius sit ge-
neri humano, aut magis necessarium, aut sanctius
us, quam uita scholastica, satis intelligi potest
hanc esse praestantissimum uitae gradum. Haec
ra lau

ra laude moueri bona ingenia decet, ut magis a-
 ment uitam scholasticam, et adhibeant studium et
 diligentiam dignam tanta professione, et ornent
 eam optimis moribus. Quid est enim turpius, quam
 quod multi in scholis ita degunt, primum, ut non
 intelligant suum officium: deinde, ut hoc ocium
 literarium collocent in turpissimas uoluptates,
 et sumant sibi licentiam omnium scelerum, quasi
 schola non ueritatis et iusticie, sed petulantie offi-
 cine essent. Quo animo homines pij ueniunt in tē-
 pla ad facienda sacra, eodem animo uos quoq; in
 scholas accedere oportuit: Hic enim res diuinæ
 tractantur. Et magna cura adhibenda est, ut nostra
 sacra recte faciamus, ne nostra inscitia aut aliqua
 alia culpa artes corrumpantur. Nō minus piaculū
 est, corrumpere artes, quam ceremonias in tēplis
 contumelia afficere. Ideo scholis nomen inditum est
 ab ocio, ut Respub. testetur se liberare nos à sordi-
 dis operis, ut dediti esse rebus diuinis possimus.
 Addidit etiam premia, sicut militibus: Et si autem
 utilitates sunt exiguae, etsi indocti non solum con-
 temnunt, sed etiam crudeliter oderunt literas, tan-
 quā uincula cupiditatum suarum, tamen Deus nō
 patitur omnino deesse premia docētibus literas,
 et discētibus. Et quo melius quęq; Respublica
 constituta est, eo est erga studiosos liberalior.

Interim

Increpatio.

Premia.

Interim nos decet Philosophico animo fortuna
iniquitatē ferre, et intelligere causas, quare opti-
mæ quæq; res maximè sunt sprete uulgo. Deinde
incommodis etiam opponamus commoda, uideli-
cet, dignitatem professionis, & sanctitatem, pro-
stremo etiam iucunditatem. Itaq; de hac etiã pau-
ca adiciam, uidelicet, nullum uitæ genus iucun-
dus esse, quàm uitam scholasticam.

Scholasticum
uitæ genus iu-
cundissimum.

Omnes sanæ mentes incredibilem uoluptatē per-
cipiunt ex ueritatis agnitione: Nã ad hanc aspira-
endã maxime cõditi sunt homines. Hanc uolupta-
tem in scholis multæ causæ augent. Primum enim
magna ibi artium uarietas est: Omnium discipli-
narum professores esse solent, qui cõsuli possunt
in qualibet arte: Est et frequentia discipulorum,
qua magna dissimilitudo est ingeniorũ et iudicia-
rum. Quare nostras cogitationes cum multis con-
ferre possumus, audire quid alij iudicent, imitari
meliora exempla. Hinc enim est illa apud Hesi-
odum laudata contentio, de qua dicit, uicinum à ui-
cino ad diuitias properate, inuitari. Ideoq; apud
Euripidem uerè dictum est, Cõmunicatione opti-
onum in magna frequẽtia repertas esse artes. Et
Cicero ait, magnã uim in discendo habere studium
conferendi, quod $\sigma\upsilon\lambda\lambda\eta\tau\eta\sigma\iota\varsigma$ uocat ipse. Et Salomon
ait: Ferrum ferro acuitur, ita uir excitatur
a uero.

Varietas.

$\sigma\upsilon\lambda\lambda\eta\tau\eta\sigma\iota\varsigma$.

à viro. Significat enim tum admoneri ingenia col-
 latione consiliorum atq; opinionū, tum exemplis
 excitari. Propter has tantas utilitates libenter
 in hac frequentia uersari studiosos conuenit. Po-
 stremo natura fit, ut similes delectentur similium
 consuetudine, maximeq; hi, qui similibus artibus
 dediti sunt. Ipsa etiam celebritas delectat animos,
 iuuat uidere bene compositos choros docentium
 et discipulorum. Nullum acroama dulcius est, quàm
 audire de optimis rebus, deq; omni uarietate na-
 turae, de Repub. de religionibus, quid alij peritio-
 res sentiant. Vetus est dictum: Extra uniuersita-
 tem non est uita, quo significabant iucundissimam
 esse uitam in scholis. Id dictum opinor ortum esse
 ab eruditis et prudentibus, qui intelligebant, et
 quantam hanc consuetudo, et cōmunicatio sermo-
 nis uim habeat, et quantā pariat uoluptatem. De-
 lectat bonos et uirtus illorum, qui liberaliter im-
 pertiunt doctrinam alijs, qui ex animo consulere
 posteritati conantur. Etsi autem in tanta infirmi-
 tate humani generis nullus est ordo, nullum uita-
 genus prorsus sine uitio, tamen in scholis minus
 aliquantò est fuci, odiorum et aliarum malarum
 artium, quàm in alijs multis uitae generibus. Pri-
 mum enim doctrina liberalis flectit mediocria in
 genia ad uirtutem. Nec ferè quisquam adeò est
 ferrea

Similitudo.

Minus malat-
 que fuci in scho-
 lis.

ferrea natura, ut literis et mediocri disciplina
 aliquantò fiat mitior. Est autem multò iucundior
 consuetudo cum eruditis, qui causas omnium bo-
 nestorum officiorum intelligunt, quàm cum indo-
 ctis, quorum iudicia multis in rebus dissident à
 nostris. Deinde illud affirmare ausim, eum qui in
 studijs assuescit ad amandam et inquirendam veri-
 tatem, amare candorem ac simplicitatem etiam in
 moribus et in uita. Sed doctrina Sophistica depra-
 uat uoluntates, transfertur enim calumniantis in-
 dium ad mores. Vt autem quisquis est studiosissi-
 mus, ita maximè incensus est amore ueritatis, et
 Sophistam odit acerrimè. Dulcissimus autem con-
 uictus est cum eruditis et candidis, qui prospiciunt
 quid deceat, et certa quadam ratione moderant
 omnes actiones, et animi impetus, quasi freno re-
 gunt. Itaque nec dulciores, nec firmiores sunt ami-
 citiae, quam Philosophicæ, hoc est, eruditorum so-
 cietate studiorum contractæ. Iam è
 regione confer ad hæc scholastica sodalitia, con-
 suetudines cum illiteratis, in quibus etiam si qui-
 boni uiri sunt, tamen minus suauitatis habent con-
 gressus cum illis, quia de doctrina nobiscum collo-
 qui non possunt. Ne Lelij quidem, et Scipionis
 amicitia tantum suauitatis habuisset, si fuissent
 et socii. Sed angustia temporis non finit nos omnia

Philosophicæ
 amicitiae.

uita scholastica commoda colligere et illustrare. Hæc autem recensui, primùm, ut adolescentes intelligant & ament uitæ genus in quo uersantur: Dinde cogitent, quanta uicissim requiratur ab ipsis diligentia, quâta in omni officio moderatio, ut hoc uitæ genus ornent. Literati in summo fastigio rerum humanarum collocati sunt. Quare ut muneri omnium difficillimo satis facere possimus, adhibenda est acerrima contentio animorum in docendo. Est & sanctissimum uitæ genus, & Deo gratissimum, conseruare et propagare doctrinam uitæ utilem. Sciamus igitur Deo poenas daturos illos, qui moribus suis dedecorant scholas, qui nõ conserunt aliquid operæ, ad doctrinæ conseruationem.

Postremò iucundissima est uita scholastica. Quare digni odio sunt, qui uelut Centauri, aut Lapithæ tumultuantur in scholis, & tranquillitatem uniuersi coetus interturbant, disciplinam soluant, qua soluta, dissipari societatem necesse est. Sunt & boni adhortandi, ut hæc commoda in conspectu habeant, eaq; opponant incommodis, que multos abstrahunt à literis: Plus ualeat apud bonos dignitas literarum, et publica utilitas, quàm iniqua uulgi iudicia, quàm odia Tyrannorum, quàm paupertas.

Sic

Sic affectos esse iudico hos iuuenes, qui eò gratiam
petiuerunt, ut se publicè obligarent ad deservien-
tiam literarum. Iure igitur hunc animum eis gratiam
tulamur, eosq; usitatis honoribus ornandos
censuimus. Dixi.

DE GRADIBVS DISSENTIVM

Oratio Phil. Mel.

Notus est Ennii uersiculus de ueteribus moribus conseruandis:
Moribus antiquis res stat Romana uirisq;
Idē profecto in re literaria praestiterit seruari in faciendis gradibus
scientium, qui non mediocri prudentia à maioribus instituti, nunc errore quodam hominum, qui
uidentur conspirasse ad abolendos semel omnes ueteres mores, delendamq; uniuersam ciuilem
disciplinā, antiquantur. Neq; ego nunc suggestum conscendi digladiaturus cum eo genere, tantum
adolescentes cōmonescere decreui, quo consilio et olim gradus instituti sint, et quantum ad com-
munia studia literarum momenti adferat illorum conseruatio. Est autem ad eam causam opus
aquitate uestra auditores, plerosq; enim tantum fastidium cœpit istius moris, ut tantum non tota
Anty